

Somaliyhdistysten rooli kehitysyhteistyössä

Päivi Pirkkalainen:

Transnational Responsibilities and Multi-Sited Strategies. Voluntary Associations of Somali Diaspora in Finland. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 489. Jyväskylän yliopisto, 2013. 212 s. ISBN 978-951-39-5531-1

Päivi Pirkkalaisen väitöskirjan kohteena ovat Suomessa toimivat somalitaustaisten maahanmuuttajien yhdistykset ja niiden monipaikkaiset toimintastrategiat. Sen laajahkossa yhteenvetoluvussa käsitellään tutkimuksen teoreettisia ja metodisia lähtökohtia, kuvataan tutkimusprosessia ja tehdään yhteenveto tuloksista. Lisäksi teos sisältää neljä artikkelia.

Ensimmäinen kuvaa Suomessa toimivia somaliyhdistyksiä ja niiden osallistumista ulkoministeriön Somaliassa toteutamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin. Toisessa tarkastellaan

somalialaisten maahanmuuttajien yhdistysten johtajia ja heidän sosiaalista pääomaansa sekä pyritään ymmärtämään yhdistysten toiminnan kehittymistä. Siinä sekä kolmannessa artikkelissa myös vertaillaan somali siirtolaisten yhdistysten toimintaa kehitysyhteistyössä Italiassa ja Suomessa, erityisesti yhdistysten ja erilaisten viranomaisten henkilösuhteita mikrotasolla. Neljännessä puolestaan tarkastellaan sitä, miten somalipakolaisten yhdistykseen, niiden toimijoihin ja toimintatapoihin suhtaudutaan Somaliassa. Tämä artikkeli perustuu lähinnä itsenäiseksi julistautuneessa Somalimaassa tehtyihin haastatteluihin, ja siinä esitetään kriittisiä näkemyksiä somalien diasporayhdistysten toiminnasta ja toimijoista. Yhteisartikkelien muut kirjoittajat ovat italialaisia ja somalitaustaisia tutkijoita.

Maanpakolais- eli diasporayhdistysten toiminta, kehitys ja erityisesti niiden osuus kehitysyhteistyössä on ollut tutkimuksen kohteena eri maissa, muttei juurikaan Suomessa, josta Pirkkalaisen tutkimus tuottaa merkittävää uutta tietoa. Suomessa käytävässä maahanmuuttoon liittyvässä keskustelussa ”maahanmuuttokriittiset” tahot ovat yleensä kohdistaneet kritiikkinsä juuri somalialaisiin maahanmuuttajiin. Tämä väitöskirja tuo

panoksensa myös tähän keskusteluun: siinä osoitetaan, että somalidiasporan edustajat ovat olleet erittäin aktiivisia yhdistystoimijoita, ja että heidän roolinsa Suomen kehitysyhteistyössä Somaliassa on ollut varsin merkittävä ja näyttää edelleen kasvavan.

Pirkkalainen on käyttänyt metodeja monipuolisesti. Päättökäsitteistöä on kerätty haastattelemalla somalitaustaisia yhdistysaktiiveja ja suorittamalla osallistuvaa havainnointia yhdistysten ja muiden tahojen järjestämissä tilaisuuksissa. Lisäksi on käytetty kirjallisia aineistoja. Suomessa haastatelluista henkilöistä suuri osa on ollut yhdistysten johtajia. Haastateltavien asema yhdistysten johtajina, usein myös perustajina ja pääasiallisina vastuunkantajina tehnee ymmärrettäväksi sen, että artikkeleissa ei esitetä juuri lainkaan kritiikkiä yhdistysten toimintaa tai esimerkiksi viranomaisten kanssa tehtävää tai tehtyä yhteistyötä kohtaan. Johtajien haastatteluista käy ilmi, millaisia strategioita he käyttävät paikallisissa konteksteissa. Niitä analysoidaan muun muassa poliittisten mahdollisuusrakenteiden ja sosiaalisen pääoman käsitteiden avulla. Haastatteluista ilmenee myös erilaisia tapoja, joilla somaliyhdistysten toimijat voivat edesauttaa kehitysyh-

teistyöprojektien toteutumista. Kritiikkiä diasporayhdistyksiä ja niiden toimijoita kohtaan esitetään viimeisessä artikkelissa, jossa haastateltujen somalimaalaisten mukaan yhdistysten edustajien toiminta ja muutto Somalimaan on aiheuttanut hintojen nousua, lisännyt kilpailua vähistä työpaikoista erityisesti korkeakoulutusta vaativilla aloilla ja aiheuttanut kulttuurisia ristiriitoja länsimaalaistuneiden paluumuuttajien ja paikallisten välillä. Diasporayhdistysten tai yksittäisten pakolaisten katsotaan pitkittäneen Somalian sisällissotaa tukemalla rahallisesti sisällissodan eri osapuolten aseistautumista. Nämä ovat merkittäviä havaintoja, jotka auttavat ymmärtämään somalidiasporan yksittäisten jäsenten ja yhdistysten ristiriitaista roolia, kun ne toimivat yhteistyössä Suomen kehitys yhteistyöviranomaisten kanssa ja toteuttavat Suomen ulkoministeriön rahoittamia hankkeita.

Tutkimuksen yhteenvetolu- vussa ja myös artikkeleissa käydään läpi diasporayhdistyksiin kohdistunutta tutkimusta ja teoreettista keskustelua sekä yhdistystutkimusta yleisemminkin. Lisäksi on tarkasteltu politiikan sosiologias- sa, erityisesti yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa esitettyjä teoreettisia lähtökohtia. Esimerkiksi Italian ja

Suomen somalidiasporayhdistysten toimintakontekstien vertailussa käytetty poliittisen mahdollisuusrakenteen käsite sopii tähän tarkoitukseen hyvin. Tosin poliittisen mahdollisuusrakenteen hahmottamisessa ei mennä kovinkaan pitkälle esimerkiksi Suomen yhdistys- tai maahanmuutto- poliittisen lainsäädännön tarkastelussa. Nämä lainsäädännön osa-alueet muodostavat kuitenkin kehykset yhdistysten toiminnalle. Erityisesti maahanmuutto- ja monikulttuurisuuspolitiikan kritiikki on jätetty vähälle huomiolle. Tutkija kuitenkin tuntee aihealueensa kotimaista ja ulkomaista tutkimus- ja teoreettista kirjallisuutta ja perustelee tekemänsä teoreettiset valinnat varsin vakuuttavasti. Sosiaalisen pääoman käsite (*bridging and bonding social capital*) toimii myös hyvin tarkasteltaessa yhdistysten johtajien strategioita neuvotteluissa esimerkiksi kehitys yhteistyöhankkeista niin ministeriön tason kuin paikallistenkin viranomaisten ja vaikuttajien kanssa. Tutkija kritisoi aiheellisesti poliittisten mahdollisuusrakenteiden teoriaa liiallisesta keskittymisestä rakenteellisiin seikkoihin ja siitä, että sen käyttö jättää huomiotta yhdistysten sisäiset mikrotason prosessit. Sosiaalisen pääoman käsite avaa mahdollisuuden näiden prosessien tarkasteluun, kuten myös vaik-

kapa kiistapolitiikaksi kääntyvä käsite *contentious politics*, joka viittaa yhteiskunnallisten liikkeiden tekemiin vaatimuksiin ja ulkoparlamentaariseen toimintaan niiden tueksi. Käsitteen merkitys jää teoksessa jonkin verran epäselväksi mutta se tarjonnee kuitenkin mahdollisuuden silloittaa mikro- ja makrotason ilmiöiden väliin helposti jäävää kuilua. Kriittinen suhde käytettyihin teorioihin on tutkimuksen ansio, vaikka perusteellisempaankin teoreettiseen ja käsitteelliseen keskusteluun olisi ollut ehkä aihetta.

Tutkimuksessa on jätetty lähes kokonaan käsittelemättä somalien maastamuuttoon liittyvät kansainvälisen politiikan tekijät, jotka edelleenkin vaikuttavat Somalian sisäisiin poliittisiin mahdollisuusrakenteisiin. Tutkimuksen kokonaisuuden kannalta olisi ollut hyödyksi tarkastella myös Somalian ja Somalimaan poliittisiä rakenteita Suomeen ja Italiaan vertaillen. Sosiaalisen pääoman käsitettä olisi voinut käyttää myös puhuttaessa somalimaalaisista ja heidän suhtautumisestaan diasporayhdistyksiin ja niiden edustajiin.

Pirkkalainen on esittänyt tutkimustulokset ja tulokset sekä johtopäätökset selkeästi. Ne perustuvat esitettyyn empiriseen evidenssiin ja vastaa-

vat tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin. Esityksenä tämä tutkimus on kuitenkin ongelmallinen: alun yhteenvetoluvussa ja kaikissa artikkeleissa toistetaan lukuisia kertoja samoja teemoja, jopa lähestulkoon samoja lauseita, esimerkiksi kuvattaessa somaleiden yhdistysten kehitystä Suomessa sekä somalidiasporaa Suomessa ja Italiassa.

Tutkijan panos tutkimusaineiston keruussa ja artikkelien kirjoittamisessa on selostettu yhteenvetoluvussa. On ilmeistä, että Pirkkalainen on tehnyt tutkimusartikkeleihin ja yhteenvetolukuun tarvittavat teoreettiset ja käsitteelliset valinnat ja ratkaisut itsenäisesti, mutta kuitenkin hyvässä yhteistyössä ja keskusteluyhteydessä tutkimushankkeiden muiden tutkijoiden kanssa. Tutkija on suorittanut myös tutkimusaineiston keruun, käsittelyn ja analyysin suurelta osin itsenäisesti. Tutkimus on kirjoitettu hyvällä asiaproosalla ja on teknisesti moitteeton. Pirkkalaisen teos on hyvä avaus keskusteluun diaspora-yhdistysten roolista Suomen kehitysyhteistyössä. Se tarjoaa tietoa, jota lienee mahdollista käyttää laajemminkin Suomen kansalaisjärjestöyhteistyöhön perustuvan kehitysyhteistyön tuloksellisuuden arvioinnissa.